

Factors quantitius i qualitius de la minorització lingüística

JOSEPA HUGUET I BIOSCA

El bilingüisme social, institucionalitzat en forma de cooficialitat, és una trampa mortal per a la llengua d'un país.

La utilitat i els beneficis que comporta el bilingüisme o multilingüisme individual —que els individus dominin més d'un idioma a efectes de treball, estudis, etc.— no són els mateixos quan s'implanta, per la força, a tota una comunitat lingüística.

La pretesa igualtat de les dues llengües oficials que defensen els bilingüistes és una fallàcia, ja que cap comunitat lingüística no ha aconseguit de normalitzar la seva llengua amb aquest plantejament.

La trampa del bilingüisme actua a dos nivells: el quantitatiu i, sobretot, el qualitatiu.

El bilingüisme social comporta la minorització d'una de les dues llengües i habitualment la que resulta minoritzada és la que no és llengua d'estat. Si el bilingüisme social fos positiu o almenys no tingués repercussions negatives, els estats maldarien per implantar-lo en els seus territoris, i no és pas per causalitat que no ho fan.

La principal característica d'una comunitat minoritzada és que passa a ser un subconjunt, un satèl·lit, una colònia lingüística d'una altra comunitat, de manera que n'hi ha molts, d'unilingües castellans, però cap, probablement, d'unilingüe català. A efectes quantitius, doncs, és molt clar que qui es veu obligat per necessitat a bilingüitzar-se és el parlant de la llengua no estatal.

Però l'efecte més pernicios és que els parlants de la llengua minoritzada veuen reduït el seu espai mental. Com a parlants catalans, bascos o bretons, hi ha tota una sèrie de funcions comunicatives que no poden realitzar amb la pròpia llengua i tenen necessitat d'aprendre l'altra llengua per a poder tenir una vida comunicativa plena.

J.A. Arze ha afirmat que «una llengua no es perd perquè els qui no la

saben no l'aprenen sinó perquè els qui la saben no l'usen». Però no és pas que els parlants de la llengua en qüestió decideixin un bon dia quedar-se muts o bé dedicar-se a la vida contemplativa, sinó que prèviament s'han bilingüitzat i deixen d'usar la pròpia llengua perquè l'altra els és més útil, perquè els és en definitiva necessària i imprescindible, i la seva llengua esdevé poc útil o innecessària. L'ús lingüístic també es regeix per principis d'economia.

Un factor que intervé en economia lingüística és, doncs, la distinció qualitativa entre utilitat i necessitat.

És indiscutible la utilitat del català que encara serveix de vehicle comunicatiu amb la família, amb els amics, per a algunes assignatures escolars, per a alguns mitjans de comunicació (una minoria) o per a algunes administracions locals i regionals, però la utilitat del català deixa pas a la imperiosa necessitat de dominar la llengua de l'estat si hom vol cursar determinades carreres universitàries (dret, posem per cas, entre altres) en el propi país o, arribat el cas, accedir al senat espanyol i exercir-hi de catalanoparlant. La colonització lingüística s'ha interioritzat tant que són fins i tot els mateixos poders regionals els que barren el pas del senador d'un partit que ha mostrat la seva intenció d'exercir el dret de parlar en la llengua de la comunitat que representa.

La minorització qualitativa també actua en detriment de la llengua produint-hi efectes de patuesització: el blaverisme, el pactisme, els *barcos* fantasmes i altres renúncies lingüístiques són manifestacions diverses del mateix procés. Un procés que ens porta, si no hi posem aturador, a la més o menys lenta però inexorable extinció de la nostra llengua nacional.

El català dels dirigents, dels mitjans de comunicació (televisió i premsa), dels mestres del país, etc. no és ara com ara el model de català modern i de qualitat que fóra d'esperar. El menyspreu

lingüístic que demostren alguns en no millorar el seu nivell fonètic, sintàctic i lèxic actua negativament sobre la resta de la comunitat lingüística.

No podem permetre cap renúncia, cap rebaixa. La llengua no és negociable per als qui encara volem la nostra llengua nacional i llitem per aconseguir-la. És una qüestió de dignitat i de supervivència. Que la tolerància i la prudència mal enteses no ens facin traïdors. Silenciar els abusos dels «tolerants», dels qui s'avenen a reduir el nivell qualitatiu de competència lingüística, no és democràtic, ni digne, ni lleial.

I atès que el bilingüisme no ens pot garantir la transmissió generacional de la nostra llengua ni, encara menys, d'una llengua moderna, sense contaminacions ni interferències, apta per a totes les necessitats comunicatives i de relació socialment exigibles, és del tot imprescindible que la nostra comunitat lingüística interioritzi el centre de decisions amb una voluntat clara de fer que la pròpia llengua esdevingui llengua nacional. I el camí per a fer-ho possible és aconseguir que sigui l'única llengua oficial.

Aquesta proposta és raonada, raonable i ineludible per a poder fer canviar el sentit de la minorització cap a la recuperació lingüística; en conseqüència, l'opció que defensa la Plataforma Unitària «CATALÀ ÚNICA LLENGUA OFICIAL» incideix a promoure el canvi qualitatiu, trenca amb esquemes mentals de submissió lingüística i reprèn l'única via vàlida per a la restitució d'un dels drets fonamentals dels pobles i de les nacions, el d'assegurar la necessitat d'ús i, per tant, la completa vitalitat de la pròpia llengua nacional. ♦

Aquest escrit el reproduïm de la revista LLENGUA NACIONAL 5-6, pp. 13-15, abril de l'any 1992.

Tot i que l'hem de situar en el context en què es va publicar, arrosseguem, si fa no fa, els mateixos problemes.